

מדת בדת

שינון הדף היומי בדרך קצרו

לע"צ הגאון רבי איסר זלמן בן
רבי ברוך פרץ מלצר זצוק"ל
הערות והנצחות טל' 0548449853 או מייל
MABADAF12@GMAIL.COM

גליון 153 פרשת ויצא תשפ"ג

גדרים מ-מו

כשרבי למד י"ג פנים בהלכה הוא לימד את ר' חייא שבעה מהם והוא נחלש, ורב חייא היה חוזר לפניו על השבעה וששה אבדו, וכובס אחד שמע כשרבי למד את כולם והזכיר לו את שאר הששה פנים, וכשפגש בו רבי היה אומר לו אתה עשית אותי ואת חייא, או שאמר לו אתה עשית את חייא וחייא עשה אותי.

עוד אמר ר' אלכסנדר בשם ר' חייא בר אבא שגדול הנס שנעשה לחולה מהנס שנעשה לחנניה מישאל ועזריה שהאש שלהם היתה של הדיוט שכולם יכולים לכבותה, ואילו אש של לחולה היא אש של שמים ומי יכול לכבותה.

עוד אמר ר' אלכסנדר ויש אומרים בשם ריב"ל שבהגיע קיצו של אדם הכל מושלים בו שכתוב **והיה כל מוצאי יהרגני**, ורב למד את זה מהפסוק **למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך**.

אמרו לרבה בר שילא שאדם גבוה רכב על פרדה קטנה וכשהלכה על גשר בנהר היא השתתתה וזרקה אותו לנהר והוא מת, אמר רבה שע"ז נאמר **למשפטיך עמדו היום כי הכל עבדיך**, שכל העולם משועבד לקיים את המשפט, וגם שמואל ראה צפרדע שעליה עקרב שעבר עמה את הנהר והוא הלך להרוג אדם, וקרא עליו את הפסוק **למשפטיך עמדו היום**.

שמואל אומר שמבקרים חולה רק ממתי שלבשה אותו חמה, וכדברי ר' יוסי בן פרטא בשם ר"א שלא מבקרים חולי מעיים וחולי עין ומחושני הראש, ובחולי מעיים הטעם הוא שיש לו בושא מהמבקרים, ובחולי העין ומחושני הראש זה כדברי רב יהודה בשם רב שדיבור קשה לעיניים ולמיתוש הראש.

רבא אומר שחולי הקודה לולא שהיא שלוחת מלאך המוות זה היה טוב **עמוד ב** כקנה לדקלים אחת לל' יום וזה טוב כמרקחת צרי לגוף, ור"נ בר יצחק אמר שלא טובה לא היא ולא המרקחת.

רבה בר יונתן אמר בשם ר' יחיאל שערסן יפה לרפואת חולה, ולר' יונתן ערסן הוא שעורים ישנים וקלופים שנדבקו בנפה ואמר אביי שהם צריכים בישול כבשר שור, ורב יוסף אמר שזה סולת שעורים ישנים שנדבקו בראש הנפה וע"ז אמר אביי שהם צריכים בישול כבשר השור. ר' יוחנן **אומר** שחולי בורדס שמקלח דם למטה לא מבקרים אותו ולא מזכירים שמו ור"א אמר שהוא כמעייין נובע ולכן נקרא בור דם.

שינינו שהמדיר מרפא את המודר רפואת נפש, לכאורה אם החילוק בין רפואת נפש לממון שבחנם מותר לרפואתו ולא בשכר, א"כ המשנה יכלה לחלק שמרפאו בחנם ולא בשכר, ויש לומר שרפואת נפש הכוונה לגופו ורפואת ממון הכוונה לבהמתו, ורב זוטרא בר טובי אמר בשם רב שמותר לו לומר למחלה זו סם פלוני טוב וסם פלוני הוא רע.

משנה מותר לרחוץ עם המודר באמבטי גדולה ולא בקטנה, ומותר לישן עמו במטה, ור' יהודה אומר שישן עמו רק בימות החמה אך בימות הגשמים אסור כי הוא מהנהו, ויכול להסב עמו על מטה ולאכול עמו על שולחן אך לא מתמחוי אחד, אך יכול לאכול עמו בתמחוי שחוזר לבעה"ב. **גמרא** לר"מ לא ירחץ עמו באמבטי לא גדולה ולא קטנה ולא ישן עמו כלל במטה, ולר' יהודה גדולה בימות הגשמים וקטנה בימות החמה מותר, ומותר לרחוץ עמו באמבטי גדולה ומזיע עמו בקטנה ויכול להסב עמו על מטה ולאכול עמו על השולחן אך לא מתמחוי, אך יכול לאכול עמו בתמחוי החוזר, וביאר ר' יוסי בר' חנינא מתמחוי החוזר לבעה"ב.

משנה לא יאכל עמו באבוס שלפני הפועלים ולר"מ לא יעבוד עמו באומן אחד, ולחכמים יכול לעשות ברחוק ממנו. **גמרא** לכו"ע בקרוב אסור כי הוא נהנה ממנו, ונחלקו ברחוק שר"מ גזר משום קרוב שהוא מרפה לו הקרקע, וחכמים לא גזרו.

דף מב משנה מי שנודר הנאה מחבירו, לפני שביעית לא יורד לתוך שדהו ולא אוכל ממה שנוטה, ובשביעית לא יורד לתוך שדהו אך יכול לאכול מנטיעות הנוטות, ואם נדר ממנו מאכל, לפני שביעית יכול לרדת לשדהו

דף מ כשרב חלבו חלה יצא רב כהנא והכריז רב חלבו חולה האם אין מי שיבא אליו, ואמר רב כהנא שהיה מעשה שאחד מתלמידי ר"ע שחלה ולא בקרוהו החכמים, ור"ע נכנס אליו לבקר ובגלל שכיבד וריבץ לפניו הוא חי ואמר לר"ע החייתיני, ויצא ר"ע ודרש שהנמנע מלבקר חולים הוא כשופך דמים, ורב דימי אמר שהמבקר חולה גורם לו שיחיה, ומי שאינו מבקר גורם לו שימות וקשה וכי מי שאינו מבקר גורם לו שימות, וקשה וכי רק המבקר חולה הוא מתפלל שיחיה שודאי מי שאינו מבקר אינו מתפלל שימות, אלא הביאור הוא שמי שאינו מבקר אינו מבקש עליו רחמים לא שיחיה ולא שימות.

כשרבא חלה ביום הראשון אמר רבא לא לגלות לציבור כדי שלא יורע מזלו, אך כשלא התרפא אמר שיכריזו בשוק כדי ששונאיו ישמחו לו ונאמר **בנפול אויבך אל תשמח** וכתוב אח"כ **פן יראה ה' ורע בעיניו וישיב מעליו אפו**, והאוהבים יבקשו עליו רחמים.

רב אומר שהמבקר חולה ניצול מדין גיהנם שכתוב **אשרי משכיל אל דל ביום רעה ימלטהו ה'**, ודל הוא חולה שכתוב **מדלה יבצעני** או מהפסוק **מדוע אתה ככה דל בן המלך בבוקר בבוקר**, ורעה הוא גיהנם שכתוב **כל פעל ה' למענהו וגם רשע ליום רעה**, ואמנם אם בקרו השכר כבר נאמר, אך יש לו שכר גם בעוה"ז, שכתוב ה' **ישמרהו ויחיהו ואושר בארץ ואל תתנהו בנפש אויביו**, ה' **ישמרהו** מיצר הרע, **ויחיהו** מהיסורים, **ואושר בארץ**, שכולם יתכבדו בו, **ואל תתנהו בנפש אויביו**, שיהיו לו רעים כנעמן שריפאו את צרעתו ולא רעים כרחבעם שחילקו את מלכותו.

ר"ש בן אלעזר אומר אם יאמרו ילדים לבנות והזקנים יאמרו לסתור ישמע לזקנים ולא לילדים, שבנין ילדים סתירה וסתירת זקנים בנין והסימן לכך רחבעם בן שלמה.

רב שישא בר רב אידי אומר שאין לבקר חולה בג' שעות ראשונות או אחרונות שביום כדי שלא יסיח דעתו מהרחמים, שבג' שעות ראשונות דעתו רווחת ובאחרונות מתחזק חוליו.

רבין אומר בשם רב שהקב"ה זן את החולה שכתוב ה' **יסעדנו על ערש דוי**, וכן שינינו שהנכנס לבקר חולה לא ישב על גבי מטה ולא על ספסל או כסא, אלא מתעטף ויושב על הקרקע, מכיון שהשכינה למעלה ממטתו של חולה שכתוב ה' **יסעדנו על ערש דוי**.

עוד אמר רבין בשם רב שנהר פרת הוא סימן שיוורד גשם בא"י, וזה לא כדעת שמואל שאמר שהנהר מתברך ממקורו, ושמואל עצמו חולק על כך שהוא אמר שמים לא מטהרים בזוחלים, **עמוד ב** ופרת מטהר רק בימי תשרי, שבשאר השנה רבים בו מי הגשמים ממי נביעתו, ואביו של שמואל עשה מקוואות לבנותיו בימי ניסן אך בתשרי הוא עשה מפץ או מחיצות בנהר עצמו לטבילתן.

ר' אמי אומר בשם רב שמה שכתוב ביחזקאל **ואתה בן אדם עשה לך כלי גולה** זה נר קערה ושטיח,

דף מא ומה שכתוב בפסוק בחוסר כל הכוונה בלי נר ושולחן, ורב חסדא אומר בלי אשה, ורב ששת אומר בלי שמש, ור"נ אומר בלי דעת, ויש ששנו בלי מלח ורבב, ואמר אביי שאנו נוקטים שאין עני אלא בדעת, ובא"י אמרו שמי שיש בו דעת הכל בו, ומי שאין לו דעת מה בו ומי שקנה דעת מה חסר ומי שלא קנה דעת מה יועיל מה שקנה.

ר' אלכסנדר אומר בשם ר' חייא בר אבא שחולה קם מחליו רק אחר שנמחלו לו כל עוונותיו שכתוב **הסולח לכל עוונתיכי**, ואז: **הרופא לכל תחלואיכי**, ורב המנונא אומר שהוא חוזר לימי עלומיו, שכתוב **רוטפש בשרו מנוער ישוב לימי עלומיו**.

רב יוסף דרש בפסוק **כל משכבו הפכת בחליו** שמשכח לימודו, וכשחלה רב יוסף נעקר לימודו ואביי הזכיר לו, וע"ז נאמר בכמה מקומות רב יוסף אמר לא שמיע לי הא שמעתתא, ואמר לו אביי אמרת לנו ומשנה זו אמרת.

ולא יאכל, אך בשביעית יכול גם לאכול. **גמרא** רב ושמואל אומרים שאם נדר לפני שביעית נכסים אלו עליך לא ירד לשדה ולא יאכל מהנוטות ואפילו בשביעית, ואם נדר בשביעית לא ירד לשדה אך יכול לאכול מהנוטות, ור' יוחנן ור"ל סוברים שכשאמר נכסי עליך אמנם לפני שביעית לא ירד לשדה ולא יאכל מהנוטות אך בשביעית אף שאינו נכנס לשדה יכול לאכול מהנוטות, ולכאורה נחלקו שלרב ושמואל אדם יכול לאסור דבר שברשותו אף כשיצא אח"כ מרשותו, ולר' יוחנן ור"ל אדם לא יכול לאסור דבר שברשותו לכשיצא מרשותו, אך יש לדחות שאם יש מי שסובר שאדם לא אוסר לאחר שיצא מרשותו מדוע לא נחלקו גם באומר נכסים אלו, ועוד ששינוי לקמן שהאומר לבנו קונם שאתה נהנה לי אם מת ירשנו, ואם אמר בחייו ובמותו אם מת לא ירשנו, ומוכח שאדם אוסר גם לאחר שיצא מרשותו, **עמוד ב** ויש לדחות שאמנם כשהדגיש בחייו ובמותו אדם יכול לאסור, אך בסתמא אין ראייה שאסור, ויש לומר שלכו"ע בנכסים אלו נאסר, ונחלקו כשאמר נכסי עליך שרב ושמואל סוברים שהוא אוסר ור' יוחנן ור"ל סוברים שרק באמר אלו הוא אסר ואם אמר סתם נכסי לא אסר, אך יש להקשות ששינוי לקמן שאם אמר לחבירו קונם לתוך ביתך שאני נכנס שדך שאני לוקח אם מת או מכרו לאחר מותר ואם אמר לבית זה שאני נכנס שדה זו שאני לוקח מת או מכרו לאחר אסור, ורואים שיש חילוק בין נכסים אלו לסתם נכסים, אלא צ"ל שרב ושמואל ור' יוחנן ור"ל לא נחלקו, ורב ושמואל דברו בנכסים אלו ור' יוחנן ור"ל דברו כשאמר בנכסי ולכן לא נאסר בשביעית.

המשנה חילקה בשביעית שאף שאסור להכנס לשדה אך מותר להנות מהנוטות, לכאורה קשה שכמו שהפירות הם הפקר כך יכנס לשדה שהוא הפקר, עולא מבאר שמדובר שהאילנות עומדים בגבולים שהפקר הקרקע הוא רק לצורך אכילה, ור' שמעון בן אליקים אומר שלא יכנס לשדה גזירה שמא ישהה בעמידה.

משנה המודר הנאה מחבירו לא ישאלנו ולא ישאל ממנו לא ילוה לו ולא ילוה ממנו, לא ימכור לו ולא יקנה ממנו.

דף מג גמרא לכאורה מובן שלא ילונו שהוא מהנהו אך קשה איזה הנאה מגיע לו כשלווה ממנו, וכן קשה איזה הנאה יש כששואל ממנו, ור' יוסי בר' חנינא אומר שמדובר שנדרו הנאה זה מזה, ואביי אומר שגזרו לשאול משום להשאיל וכן ללוות משום להלוות.

משנה אם ביקש ממנו השאילני פרתך ואמר לו שאינה פנויה ואמר קונם שדי שאני חורש בה לעולם, אם היה דרכו לחרוש הוא אסור וכולם מותרים לחרוש בה ואם אין דרכו לחרוש שיש לו אריסים א"כ הוא אסר לכולם לחרוש בשדהו, מי שמודר הנאה מחבירו ואין לו מה לאכול הולך המדיר לחנוני ואומר לו איש פלוני מודר ממני הנאה ואיני יודע מה אעשה לו והחנוני נותן לו ולוקח שכרו מהמדיר, וכן אם היה לו בית לבנות או גדר לגדור ושדה לקצור הולך המדיר לפועלים ואומר איש פלוני מודר הנאה ממני ואיני יודע מה אעשה והם עושים עמו ולוקחים שכרם מהמדיר, ואם הלכו בדרך ואין למודר מה לאכול יכול לתת לאחר לשם מתנה והמודר מותר בה, ואם אין עמהם אחר יכול להניח על הסלע או על גדר ואומר הרי הם מופקרים לכל החפץ והלה נוטל ואוכל, ור' יוסי אומר. **גמרא** ר' יוחנן אומר שטעמו של ר' יוסי שהפקר הוא כמתנה שחלה כשמגיע החפץ מהנותן למקבל, וכך ההפקר חל כשמגיע לרשות הזוכה ולכן נאסר במודר, ור' אבא מקשה מברייתא שאומרת בדברי ר' יוסי שהוא אסר רק כשנדרו קודם להפקרו, **עמוד ב** אך אם הפקרו קדם לנדרו מותר, ואם טעמו של ר' יוסי שההפקר חל כשהוא מגיע לרשות זוכה א"כ מה הנ"מ אם ההפקר קדם או הנדר קדם, ור' אבא עצמו תירץ שכל הנודר אין דעתו לאסור את מה שכבר הפקיר, אך אם רצה הוא יכל לאסור את זה כי זה עדיין ברשותו, ורבא מקשה ששינוי ששכיב מרע שנתן מקצת נכסיו לעבדו הראשון ואת הכל לשני זכה השני גם בעבד הראשון, ואם נאמר שדעת הנותן רק כשיקבל א"כ לא נתן עדיין לא נתן לאף אחד מהם, ורבא מבאר שטעמו של ר' יוסי שזה גזירה משום מתנת בית חורון לקמן שאחד הדיר את אביו והשיא את בנו ורצה שאביו ישתתף ונתן את בית החתונה במתנה לאחר ואמרו שאם המתנה אינה לגמרי שיכול להקדישה אין אביו יכול להכנס.

כתוב בבריייתא שמי שהפקיר שדהו, יכול לחזור בו בתוך ג' ימים ואחר ג' ימים אינו יכול לחזור בו,

דף מד אם אמר שדה זו מופקרת ליום אחד או שבוע אחד או שנה או שבוע של שמיטה, כל עוד שלא זכו בה הוא או אחר יכול לחזור בו ואם זכו בה הוא או אחר אינו יכול לחזור, ולכאורה הרישא כרבנן שאינו יכול לחזור והסיפא כר' יוסי שיכול לחזור בו, ועולא אומר שגם הסיפא כרבנן ומה שיכול לחזור בו כי מי שמפקיר לשנה או שבוע אינו שכיח שמפקירים כך ודעתו שלא להפקיר לגמרי, ורבנן מודים בהפקר לזמן שהוא לא יצא מרשות מפקיר, ור"ל אומר שהסיפא היא גם כר' יוסי וברישא אינו יכול לחזור שלא תשתכח תורת הפקר ומה שלא נעשה הפקר כבר מהיום הראשון אמר רבה שזה גזירה מפני הרמאים שמפקירים וחוזרים בהם, אך קשה שאם מדאורייתא אינו הפקר, **עמוד ב** א"כ הוא יבא להפריש מהחוב על הפטור ומהפטור על החוב, ויש לומר שיאמרו לו לעשר רק בתוכו ולא יהיה תקלה, ויש להקשות ששינוי בבריייתא שהמפקיר כרמו ובצרו למחרת בבוקר חייב בפרט ועוללות בשכחה ופאה אך פטור ממעשר, ולעולא מובן שזה כרבנן והכוונה שפטור ממעשר מדאורייתא, אך לר"ל הוא חייב במעשר שהרי לא חל ההפקר, ור"ל יבאר שהוא אמר רק לדעת ר' יוסי והבריייתא הזו היא לרבנן שההפקר חל מיד,

דף מה עוד יש לבאר שר' יוסי חלק על רבנן רק בהפקירו בפני שנים וכדברי ר' יוחנן בשם ר"ש בן יהוצדק שהפקר חל רק אם הפקירו בפני ג' ור' יוסי מודה שיצא מרשותו מיד כשהפקירו בפני ג' ואם הפקירו בפני ב' לא חל ההפקר, וריב"ל סובר שמדאורייתא חל ההפקר גם בפני אחד ותקנו שהפקר בפני ג' כדי שאחד יזכה ושנים יעידו עליו.

עמוד ב פרק השותפין

משנה שותפים שנדרו הנאה אחד מהשני אסורים להכנס לחצר המשותפת, שלא מבורר חלקו של כל אחד מהם, ור"א בן יעקב סובר שחלקם מבורר ולכן כל אחד יכול להכנס לחלקו.

דף מו שני השותפים אסורים להעמיד ריחיים ותנור ולגדל תרנגולים, ואם רק אחד מהם מודר מחבירו לת"ק לא יכנס לחצר, ולר"א בן יעקב הוא יכול להכנס שהוא אומר לחלקי אני נכנס, וכופים את הנודר למכור את חלקו, לת"ק, אם אחר מהשוק מודר מאחד מהשותפים הנאה לא יכנס לחצר כלל, ולר"א בן יעקב יכול לומר אני נכנס לשל חברך ולא לשלך, מי שמודר הנאה מחבירו ויש לו מרחץ ובית הבד שמושכרים בעיר, אם יש למודר תפיסת יד בהם אסור להכנס לשם ואם אין לו תפיסת יד מותר לנודר להכנס לשם, מי שאמר לחברו קונם ביתך שאני נכנס ושדך שאני קונה אם מת או שמכרו לאחר מותר לו להכנס ולקנות, ואם אמר קונם בית זה שאני נכנס שדה זו שאני קונה גם אם מת או מכרו אסור להכנס ולקנות. **גמרא** הסתפקו אם ת"ק ור"א בן יעקב נחלקו לענין שותפים רק בנדרו זה מזה אך אם הדירו זה את זה יודה ת"ק לר"א בן יעקב שהם כאנוסים, או שנחלקו גם בהדירו זה את זה, ולכאורה יש להוכיח מהמשך המשנה שת"ק חלק גם בהיה אחד מהם מודר מחברו, ויש לגרוס שהיה נדור הנאה מחברו, ומדויק כך ממה שכתוב בסיפא וכופים את הנודר למכור את חלקו וזה מובן רק אם מדובר בנדר אך אם מדובר שהדירוהו מדוע כופים אותו הרי הוא אנוס.

עמוד ב רבה אומר בשם זעירי שת"ק ור"א בן יעקב נחלקו בחצר שיש בה כדי חלוקה אך אם אין בה כדי חלוקה מותר לכו"ע, ורב יוסף מקשה ששינוי לקמן לגבי ביהכנ"ס שהוא דבר שאין בו כדי חלוקה ובכ"ז שניהם אסורים בדבר של אותה העיר, אלא אמר רב יוסף בשם זעירי שנחלקו ת"ק ור"א בן יעקב רק באין בה כדי חלוקה אך אם יש בה כדי חלוקה אסור לכו"ע, ורב הונא ור"א אמרו שהלכה כר"א בן יעקב.

המשנה חילקה לגבי מרחץ באותה העיר אם יש בה תפיסה למודר או לא וביאר ר"נ שכשיש לו שותפות למחצה שלישי או רביעי זה נאסר אך בפחות לא, ולאביי גם בפחות מכך נאסר, ומותר רק כשהמודר מקבל סכום קצוב לכל השנה ולא כשמקבל חלק מהרווח שאז נהנה המודר מכל אחד שנכנס.